

Informasjonspakke til møtet i Europautvalget onsdag 2. april 2014

Det vises til innkalling til møte i Europautvalget 26. mars 2014. Fra regjeringen møter kunnskapsminister Torbjørn Røe Isaksen og EØS- og EU-minister Vidar Helgesen. Stortingets faggruppe for EU/EØS-informasjon (utredningsseksjonen, stortingsbiblioteket og internasjonalt sekretariat) har utarbeidet nedenstående bakgrunnsinformasjon knyttet til sakene på dagsordenen, samt til enkelte andre aktuelle saker.

Kunnskapsministeren vil redegjøre for:

- **Norsk deltakelse i og utnyttelse av Erasmus+ og Horisont 2020 som del av det europeiske forskningsområdet**

EØS- og EU-ministeren vil redegjøre for:

- **Regjeringens Europa-strategi**
- **Forhandlinger om nye EØS-midler og markedsadgang for fisk etter 1. mai 2014**
- **EUs klima- og energirammeverk fram mot 2030**
- **Tredje energimarkedspakke**
- **Differensiert arbeidsgiveravgift**
- **Statsstøtte (miljø og energi)**
- **Kyststatsforhandlinger om forvaltningen av makrell**
- **Håndhevingsdirektivet**
- **Deltakelse i EASO**
- **EØS-notatbasen**

Om utvalgte rettsakter i EØS-komiteen:

- **Miljømerke, gebyrer (Kommisjonsforordning 782/2013)**
- **Klimakvoter: RICE-forordningen (Kommisjonsforordning 1123/2013)**

Andre aktuelle saker:

- **Fire ESA-saker innenfor Kunnskapsministerens område**
- **ESAs resultattavle og «etterslepet»**
- **Den økonomiske situasjonen i EU/EØS**

Kunnskapsministeren vil redegjøre for:

Norsk deltakelse i og utnyttelse av Erasmus+ og Horisont 2020 som del av det europeiske forskningsområdet

Flere EU-søknader takk! Slik oppsummerte Aftenposten regjeringens syn på den norske deltakelsen i [EUs forskningsprogram Horisont 2020](#) og [EUs utdanningsprogram Erasmus+](#). En undersøkelse fra Forskerforbundet viser at mange synes det er vanskelig og kostbart å søke om forskningsmidler fra EU. Kunnskapsminister Torbjørn Røe Isaksen sier til Aftenposten at det trengs et taktskifte med flere og bedre søknader.

Regjeringen la 14. mars fram proposisjonen om deltakelse i [forskningsprogrammet](#) og 4. mars proposisjonen om deltakelse i [utdanningsprogrammet](#). Begge proposisjonene behandles i Stortinget 1. april. Begge komiteinnstillingene ble lagt fram 27. mars og var enstemmige.

Horisont 2020 har et samlet budsjett på om lag 650 mrd. kroner (77 mrd. euro). Regjeringens har anslått at det norske bidraget vil bli mellom 17 og 18 mrd. kroner. Dette er opp fra omtrent 10 mrd. kroner i forrige periode. Norges bidrag til Erasmus+ anslås til omlag 3,3 mrd. kroner i perioden 2014-2020.

Det nye Horisont 2020-programmet slår sammen de tidligere forsknings- og innovasjonsprogrammene (FP7 og CIP) og har tre hovedsatsingsområder:

- nysgjerrighetsdrevet, nyskapende forskning og storskala forskningsinfrastrukturarbeid
- industrielt lederskap og konkurranseevne
- forskning og innovasjon rettet mot felles samfunnsutfordringer

Erasmus+ samler de tidligere utdanningsprogrammene, ungdomsprogrammet og en ny idrettskomponent i et felles program for utdanning, ungdom og idrett. Programmet skal fremme et helhetlig perspektiv (livslang læring), der flere virkemidler, særlig rettet mot unge, sees under ett.

I forrige periode deltok Norge i [20 av EUs programmer](#) i tillegg til 26 byråer, jf. også nærmere omtale av de fleste av programmene på [Europaportalen](#). Norges bidrag beregnes på grunnlag av norsk BNP i forhold til BNP i EU. I 2010 var denne faktoren på 2,8 % for EFTA, hvorav Norge dekker knapt 96 %. I 2013 var Norges bidrag til programmene og byråene over EFTAs budsjett på om lag 280 mill. euro, hvorav vel 70 % gikk til forskningsprogrammet. De andre store programmene er to utdanningsprogram (Livslang læring og Erasmus Mundus), satellittnavigasjonsprogrammet Galileo og programmet for konkurranseevne og innovasjon CIP. I tillegg til bevilgningene som går over EFTAs budsjett kommer deltakelse i Interreg og noen andre programmer som ikke dekkes over EFTA.

I motsetning til Island, vil ikke Norge delta i [COSME - EUs program for konkurranseevne og små- og mellomstore bedrifter](#). Dette skal henge sammen med at en evaluering av deltakelsen i det tidligere CIP-programmet stiller spørsmål ved nytten bl.a. av risikokapitalelementene i programmet. Samtidig gir deltakelse i programmet også norsk tilgang til rådgivingstjenesten [Enterprise Europe Network](#) der Innovasjon Norge er norsk kontaktpunkt gjennom «[Bedrift i EU](#)». Norge har ikke deltatt i EUs tidligere miljøprogram (Life) og det er ikke lagt opp til deltakelse i det nye miljø- og klimaprogrammet (Life+). Liechtenstein vil ikke delta i Horisont 2020.

EØS- og EU-ministeren vil redegjøre for:

Regjeringens Europa-strategi

I sitt første [møte med Europautvalget 4. november 2013](#) sa statsråd Helgesen at «Regjeringens ambisjon er å prioritere klarere hva som er viktigst for Norge og komme tidligere inn i beslutningsprosessene i EU. Vi vil arbeide for at EU/EØS-aspektet er fullt ut integrert i det løpende arbeidet og er godt forankret. Gode EU/EØS-strategier i det enkelte departement og solid EU/EØS-kompetanse på alle nivåer er to blant flere virkemidler i dette arbeidet.»

Regjeringen vil nå utarbeide en strategi for samarbeid med EU i perioden 2014-2017 som skal legges fram i mai/juni.

Regjeringen vil i mellomtiden publisere et eget arbeidsprogram for EØS for 2014 med prioriteringer for EØS-samarbeidet i inneværende år. Dette ble diskutert på de to foregående Europautvalgsmøtene (se [infopakken 12. februar](#)). Blant sakene som er spilt inn av utenriksdepartementets kontaktgruppe for tidlig varsling (arbeidslivets parter og regioner) er:

- [EUs rammeverk for klima og energi fram mot 2030](#)
- Det [indre energimarkedet](#) og [energieffektivisering](#)
- [Deltakelse i EUs programmer 2014 – 2020; EUs helseprogram 2014 – 2020](#)
- [Gjennomgang og revisjon av EUs avfallspolitikk](#)
- [Det indre marked for telekommunikasjon](#)
- [EUs fjerde jernbanepakke](#)
- [«Blue Belt» - indre marked for sjøtransport](#)

Arbeidsprogrammet er ment å legge til rette for en systematisk innsats i arbeidet overfor EU. Det skal fokusere på enkeltsaker på EUs dagsorden, sette disse i en bredere kontekst og skissere regjeringens holdning i spørsmålene.

Helgesen sa i november videre at «Regjeringen ser noen umiddelbare utfordringer i vårt EØS-arbeid. Det har bygd seg opp et etterslep på rundt 500 rettsaker som har trådt i kraft i det indre marked, men som ennå ikke er tatt inn i EØS-avtalen. Ikke alt dette skyldes Norge, noe ligger også på Island eller Liechtenstein. Dette er uheldig, ikke minst for norsk næringsliv, fordi det gir en ulikhet i regelverk mellom EU og Norge. Regjeringen vil gi dette arbeidet høy

prioritet og ta offensive grep for å få ned dette slepet og også, mer langsiktig, for å redusere den tiden vi bruker på å gjennomføre EØS-regler i norsk rett etter at de er vedtatt i EU.»

Dette etterslepet er nå oppe i 600 rettsakter, til tross for en rekke tiltak på norsk side for å snu utviklingen. Statsråd Vidar Helgesen sa i [spørretimen 26. mars i år](#) at regjeringen har tatt tak i etterslepet av ikke-innlemmede rettsakter på norsk side, og fått det ned betraktelig: «Det betyr ikke at de automatisk blir innlemmet i EØS-avtalen, for det beror også på Island». Det beror i teorien også på Liechtenstein siden innlemmelse av rettsakter i EØS-avtalen krever enstemmighet blant de tre EØS/EFTA-landene, men det er på Island de største forsinkelsene for øyeblikket finner sted. Å få Island med på reformarbeidet for en mer effektiv gjennomføring av EØS-regelverket er derfor prioritert av regjeringen. Helgesen reiste også rett etter spørretimen til Island for samtaler med kollegaer der «om hvordan vi kan arbeide sammen for å sørge for at også islendingene får et høyere tempo på sin gjennomføring». Stortingets EFTA/EØS-delegasjonen understreket også viktigheten av dette i sitt møte med islandske kollegaer på EØS-fellesparlamentarikermøtet i Reykjavik 26. mars.

Fra islandsk side er det nå et fornyet fokus på EØS etter at regjeringen la fram et forslag i Alltinget om å trekke EU-søknaden, og [11. mars presenterte sine prioriteringer for en mer aktiv europapolitikk](#). Her står mer effektiv gjennomføring av EØS-regelverket sentralt. Forslaget vektlegger tidligere involvering i, og påvirkning av, EUs lovgivende prosesser. Hovedprioriteringene skal følges opp av en handlingsplan med konkrete tiltak for å styrke EU/EØS-samarbeidet. Disse omfatter større fokus på EØS i regjeringsmøter, ny styringsgruppe under statsministeren med deltakelse fra parlamentets administrasjon, og samarbeidsgruppe mellom regjering og arbeidslivets parter. Regjeringen ønsker også å delta på EUs uformelle ministermøter hvor Island er invitert og oppfordrer til jevnlige møter mellom EØS EFTA-ministrene i forbindelse med rådsmøtene i EØS.

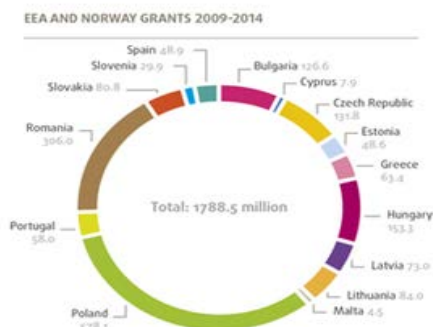
Forhandlinger om nye EØS-midler og markedsadgang for fisk etter 1. mai 2014

«EU krever mye mer av Norge». Det [uttalte Erna Solberg til Aftenposten 25. mars i år](#). Ho sa også at forhandlingsprosessen går seint og at EU må vise forhandlingsvilje. EU skal ifølge Aftenposten ha kravd vesentlege beløp fordi mange av EU-landa har ein forverra økonomisk situasjon, medan økonomien går bra i Norge. Det har så langt vore berre eit formelt forhandlingsmøte i tillegg til tekniske møte. Aftenposten spekulerer i om situasjonen i Ukraina har gjort det vanskeleg for EUs utanriksteneste å prioritere forhandlingane, men Solberg avviser dette.

Da tingingane om nye EØS-midlar og marknadstilgang for fisk starta i januar, sa [statssekretær Ingvild Næss Stub i Utenriksdepartementet](#) at bidraga Noreg nå gir er omfattande og sjenerøse og at Noreg er innstilt på å vidareføre EØS-midla. Samstundes sa ho at det også må takast omsyn til den relativt positive utviklinga i mottakarlanda og at EUs eigne bidrag går ned. [Fiskeriminister Elisabeth Aspaker](#) sa i januar at regjeringa vil krevje ein auke i dei tollfrie kvotene for fisk.

Fordelt på ein EØS-finansieringsmekanisme og ein norsk mekanisme skal EØS-midla bidra til sosial og økonomisk utjamning. Ei samla oversikt over dei ulike samarbeidsområda under EØS-midla er tilgjengeleg [her](#), og oversikten nedanfor viser fordelinga mellom dei ulike landa:

Da EØS-avtalen vart inngått omfatta den ei låne- og tilskottsordning der den norske delen var omlag 200 millionar kroner i perioden 1994-1998. Etter dette har ordninga vorte reforhandla og fornya kvart femte år i tillegg til at det var forhandlingar da Romania og Bulgaria vart medlemmar av EU.

Det er også gjennomført forhandlingar i samband med at Kroatia vart medlem i år. Kroatia vil få eksportkvotar som kompensasjon for bortfall i tollfri marknadstilgang for fisk. Dette er ei balansert løysing sa statsråd Helgesen i [Stortinget 21. november](#). Framlegget til [avtale skal handsamast i Stortinget 1. april](#).

Forhandlingane om bidraget for 2004-2009 kom samstundes med at EU fekk 10 nye medlemsland. Resultatet vart ein kraftig auke i det norske bidraget. Det skjedde ein ytterlegare auke ved forhandlingane i 2009. Sidan 2007 har også Sveits betalt eit bidrag til dei fattigaste EU-landa. Det sveitsiske bidraget er om lag 155 millionar euro årleg, dvs. omlag halvparten av det norske bidraget. Sjå elles [NOU 2012:2 Utenfor og innenfor](#) for ytterlegare informasjon om forhandlingar og utviklinga i det norske bidraget.

Under forhandlingane i 2009 vart det også forhandla om marknadstilgang for fisk. Dette førte til ei vidareføring av inngåtte avtaler om tollfrie kvoter og auke i kvotene for foredla sildeprodukt og reker.

Økonomiprofessor Karen Helene Ulltveit-Moe argumenterte i Dagens Næringsliv 15. november for at Noreg bør stille seg positive til å bidra meir til EUs utvikling. Nei til EU-leiar [Heming Olausen understreka i eit innlegg 19. november](#) at det norske bidraget er frivillig og tok til orde mot det han omtalte som EUs utpressing av Noreg.

EUs klima- og energirammeverk fram mot 2030

EUs toppmøte

Det europeiske råd vedtok [ingen konkrete mål for energi- og klimapolitikken](#) for 2030 på sitt møte 20. til 21. mars. Møtet ble preget av krisen i Ukraina. Statslederne hadde mer fokus på

behovet for å bli uavhengig av energi fra Russland, enn på klimamålene. Kommisjonen foreslo i januar at EU skal redusere utslippet av drivhusgass med 40 prosent fra 1990-nivå innen 2030. Kommisjonen ønsket at målet ble vedtatt innen juni, slik at EU kunne be om tilsvarende globale forpliktelser fra andre aktører på høynivåmøtet som FNs generalsekretær Ban Ki-Moon inviterer til i forbindelse med åpningen av FNs generalforsamling i september. Statslederne vedtok i stedet at EUs klima- og energimål for 2030 skal være vedtatt innen oktober 2014.

De vestlige medlemslandene [støtter generelt målet om 40 prosent reduksjon](#), mens de sentral- og østeuropeiske landene er skeptiske. Polen motsetter seg fortsatt ambisiøse EU-mål, og ville utsette fristen til slutten av året, og vedta at EU skulle droppe sine klimamål, dersom ikke andre industriland følger opp med egne mål. Polen nådde ikke fram med dette på toppmøtet.

I februar stemte [flertallet i Europaparlamentet for en resolusjon om at EU skal ha tre bindende energi- og klimamål fram mot 2030](#). Utslippet av drivhusgasser skal reduseres med 40 %, andelen energieffektivisering skal økes til 40 %, og andelen fornybar energi skal økes til 30 %. Parlamentet mener at byrdene skal fordeles mellom medlemslandene med bindende nasjonale mål. Voteringen var jevn med 341 stemmer for, 263 mot, og 26 avholdt.

EU-toppmøtet 20.-21. mars konkluderte med at Rådet og Kommisjonen må arbeide videre med å utvikle det nye rammeverket for energi- og klimapolitikken, med spesielt fokus på:

- Hvilke konsekvenser fastsetting av felles EU-mål vil ha på det enkelte medlemsland.
- Utvikle mekanismer for rettferdig byrdefordeling og utvikling av en mer moderne energisektor.
- Utvikle tiltak for å hindre karbonlekkasje, og sikre konkurransekraftige og langsiktig vilkår for den energiintensive industrien.
- Revidere energieffektiviseringsdirektivet.

Toppmøtet ga ikke noe klart svar på om det skal settes egne mål for energieffektivisering og fornybar energi, eller om man kun skal ha utslippsmål. Statslederne ønsker å forbedre sammenhengen mellom klimamålene, energieffektivisering og fornybar energi. De vil ha kostnadseffektive mål for 2030 og økt fleksibilitet for medlemslandene mht. gjennomføring av klimaforpliktelser. Toppmøtet understreker at ETS må spille en sentral rolle. I praksis betyr det at diskusjonen om mål fortsetter.

Statslederne vedtok at Kommisjonen må legge fram en handlingsplan for hvordan EU skal redusere sitt behov for å importere energi. Planen må ha fokus på hvordan EU kan ta i bruk flere energikilder, effektivisere sin energibruk, videreutvikle bruken av fornybar energi, ta i bruk andre "innenlandske" energikilder, bygge ut energiforbindelsene på tvers av medlemslandene og styrke sin forhandlingsposisjon overfor energieksportørene. Statslederne ønsker økt fokus på Sørkorridoren, og på import av gass fra Nord-Amerika.

Klimakommisær Connie Hedegaard sier i en kommentar at det er viktig at mål om utslippsreduksjon og energiavhengighet må gå hånd i hånd. Hun var glad for at statslederne vedtok at energi- og klimapakken skal vedtas innen oktober 2014.

Norske innspill

I forkant av møtet i Det europeiske råd 20.-21. mars sendte statsminister Erna Solberg et brev til rådspresident Van Rompuy med [Norges kommentarer til klima- og energipolitikken i EU](#). Solberg uttrykker at det er viktig at EU har ambisiøse klimamål i tråd med togradersmålet, og at EU bør vedta sine 2030-mål for klima og energi, før FNs høynivåmøte i september. Ifølge Solberg skal Norge legge fram sitt utslippsmål i første kvartal 2015.

Solberg legger videre vekt på at EUs handelssystem for utslippskvoter, ETS, må legge til rette for en rask og effektiv omlegging til en lavutslippsøkonomi. Den norske regjeringen støtter forslaget om å øke den årlige, lineære reduksjonen av utslippskvoter i tråd med de langsiktige målene, men regjeringen mener reduksjonen bør være raskere. Solberg der derfor om at Rådet vurderer en høyere reduksjonsfaktor.

Regjeringen støtter behovet for å etablere det indre energimarkedet og bygge ut infrastrukturen for energi. Solberg omtaler ikke fastsettingen av konkrete mål for fornybar energi og energieffektivisering, men viser til at økt andel fornybar energi skaper utfordringer på grunn av store og raske svingninger i energiproduksjonen og økt behov for fleksibel balansekraft. Solberg viser også til at naturgass kan spille en viktig rolle som erstatning for kull, og at Norge er en stabil, sikker og langvarig leverandør av naturgass til Europa. Ifølge Solberg kan norsk gass være et viktig bidrag til å nå EUs klimamål. Regjeringen støtter Europakommisjonen i at utvikling av karbonfangst og lagring, CCS, er viktig for å nå togradersmålet.

Det europeiske råd omtaler ikke CCS i sine konklusjoner fra møtet 20.-21. mars.

ETS og luftfart

EU unntar all internasjonal luftfart til og fra EU fra det europeiske kvotesystemet (ETS), også den delen av internasjonal flytrafikk som foregår i luftrommet over EU/EØS-landene. Flygninger innenfor EU/EØS skal fortsatt omfattes av ETS. Det er resultatet av det foreløpige [kompromisset mellom Rådet og Europaparlamentet](#) som ble inngått 4. mars. Dette kommer etter krav fra Russland, USA og Kina. Det internasjonale luftfartsbyrået ICAO har gitt seg selv frist til 2016 med å vedta en global mekanisme for å styre utslippene fra luftfarten. I januar stemte Europaparlamentet for Kommisjonens forslag om at flyselskapene skulle betale for utslipp i EUs luftrom. Etter massivt press fra egne land har medlemmene av Europaparlamentet gått tilbake på sitt vedtak. Finske Satu Hassi har vært skyggeordfører for saken, hun ber nå Europaparlamentet stemme mot den nye avtalen med Rådet.

De fleste flyvninger fra norske lufthavner foregår innenfor EØS-området. Ifølge [regjeringens EØS-notat](#) har Norge hittil arbeidet for et mest mulig omfattende kvotesystem. Klima- og miljøvernminister Tine Sundtoft sa i [Europautvalget 4. november](#) at: «regjeringen raskt skal komme med et offisielt norsk syn på kommisjonens forslag til innskrenkninger i EUs kvotesystem for luftfart». I EU-delegasjonens halvårsrapport fra 20. desember om klima og miljø står det at [norsk posisjon er under vurdering](#).

Tredje energimarkedspakke

«Vi er på overtid når det gjelder innføring av EUs tredje energimarkedspakke. Vi har avsluttet høringen av endringene i energiloven. Det er fortsatt enkelte uavklarte spørsmål som gjenstår, men vi håper å finne en løsning på det meste i nærmeste framtid», sa olje- og energiminister Tord Lien i sin [tale på vinterkonferansen til Energi Norge i Berlin 27. mars](#).

Regjeringen sendte ut et [høringsforslag til implementering av energipakken](#) i norsk lovverk 17. september 2013. Høringsfrist var 10. januar 2014. Forslaget omfattet først og fremst nye krav til reguleringsmyndigheten, uavhengig klageinstans, nye bestemmelser om kraftoverføring og styrking av forbrukernes rettigheter.

EUs tredje energipakke har som formål å skape [et internt gass- og kraftmarked i EU](#). Pakken, som ble presentert i 2009, består av to direktiv med fellesregler for det interne gass- og kraftmarkedet, og tre forordninger som regulerer tilgangen til gassrørledninger, tilgangen til kraftnett som krysser landegrensene og etableringen av det europeiske byrået for energitilsyn (ACER).

Deltakelse i ACER var også en del av høringen. Som med finanstillsynene ([se egen sak](#)) er det også med ACER noen konstitusjonelle utfordringer mht. overføring av suverenitet til et EU-tilsyn med utvidet vedtaksmyndighet. Høringsnotatet gikk ikke inne på disse, og et [forslag til EØS-komitebeslutning ble oversendt fra EFTA/EØS-landene til EUs utenriktjeneste i oktober 2013](#).

Ifølge Kommisjonen er det [mulig for tredjeland å delta](#) i ACER. På [møtet i Europautvalget 4. november sa olje- og energiminister Tord Lien](#) at Norge aldri kan bli et fullverdig medlem av ACER uten fullt EU-medlemskap, men at dette er en arena hvor man kan «spille inn den norske særegenheten». Alle de 28 nasjonale energiregulatorene i medlemsstatene sitter i styret til ACER. Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) er ikke medlem i ACER, men deltar som observatør.

I forbindelse med andre energimarkedspakke, som ble tatt inn i EØS-avtalen i 2005, fikk Norge [unntak fra direktiv 2003/55/EF \(gassmarkedsdirektiv II\)](#), med bakgrunn i at Norge ble definert som et marked under oppbygning. Bakgrunnen for unntaket er ifølge [regjeringens rammenotat fra 2006](#) at Norge har et lite utviklet gassmarked: «Mens man i Europa ønsker å redusere monopoldannelser (og dermed priser) og generelt bedre effektiviteten i et eksisterende marked, er situasjonen i Norge en annen. Per i dag er det kun 40 km med distribusjonsnett på Karmøy som er operativt, samt et fåtall mottaksstasjoner for LNG». Norges unntak gjelder til 10. april 2014. Vedtak av EUs tredje energimarkedspakke har ført til at gassmarkedsdirektiv II er erstattet av direktiv 2009/73/EF.

På [Europautvalgsmøtet 4. november 2013](#) svarte olje- og energiministeren følgende på spørsmål om det norske unntaket fra tredjepartsadgangen til gassnettet fra Terje Aasland (Ap): «Når det gjelder spørsmålet om tredjepartsadgangen til det norske gassnettet, er det riktig som representanten Aasland sier, at vi har et unntak fra EØS-regelverket, som går ut 10. april 2014. Og også det er en del av forhandlingene med EU om tilpasningen til den tredje

energimarkedspakken. Derfor vil det være uklokt av meg å si for mye om det på det nåværende tidspunkt, men Stortinget vil selvfølgelig bli holdt orientert om arbeidet med tredje energimarkedspakke. Men det er som på alle andre områder selvfølgelig regjeringens mål at vi kommer ut av det på en måte som hensyntar det norske energimarkedets særegenheter, som flere representanter har vært inne på. Det vil fortsatt være et mål for oss. Men hvordan den landes, er altså del av en større pakke».

I en kronikk i Klassekampen 11. mars d.å.- [Gassdirektivet må tre i kraft nå](#) - skriver NHO og Norsk Industri at Norge så snart som mulig må implementere EUs gassdirektiv. Dette vil sikre konkurranse i markedene for rørgass og flytende gass (LNG).

Differensiert arbeidsgiveravgift

Den nye ordningen med differensiert arbeidsgiveravgift ble 13. mars [sendt EFTAs overvåkingorgan ESA for godkjenning](#). Flere sektorer, som transport, energi, finans og flyplasser, vil ikke lenger bli omfattet av ordningen, mens skipsfart har kommet inn. Det skyldes at [Europakommisjonens nye retningslinjer](#), fra juni i fjor, ikke lenger åpner for regionalstøtte til disse sektorene. [ESA vedtok tilsvarende retningslinjer i oktober](#), og det er disse retningslinjene for regionalstøtte regjeringens forslag skal vurderes opp mot. Retningslinjene gjelder for perioden 2014-2020, med ikrafttredelse 1. juli 2014.

[Regjeringen ønsker å få støtte hos ESA til](#) at 31 nye kommuner skal inn under ordningen. Det er imidlertid sektorunntakene som har ført til uro i distrikts-Norge. Forslaget innebærer at transport-, energi- og finansbedrifter i de delene av landet som har redusert arbeidsgiveravgift, vil få økte utgifter. Størst utslag vil det få i områder med ingen arbeidsgiveravgift, som Finnmark og Nord-Troms, hvor man for disse sektorene vil gå fra 0 til 14,1 prosent arbeidsgiveravgift.

[I spørretimen 26. mars sa finansminister Siv Jensen](#) at regjeringen jobber frem mot revidert budsjett med egnede og mest mulig treffsikre kompenserende tiltak. Jensen pekte på at også her er EUs statsstøtteregulering en utfordring. «Derfor jobber regjeringen nå aktivt for å finne best mulig virkemidler for å kompensere for dette. Men vi er fortsatt i løpende dialog med ESA for å få en smalest mulig definisjon av sektorunntakene».

Retningslinjene for regionalpolitikk for perioden (2007-2013) omfattet alle områdene i EØS-avtalen, men noen områder ble også da omfattet av egne regler som tar spesielle hensyn til disse sektorene, og som delvis eller helt kan fravike fra retningslinjene. Sektorene det var snakk om (referert i fotnote) var transport og skipsbygging. Når det gjelder de nye retningslinjene står det i [Kommunal- og moderniseringsdepartementets høringsnotat](#) at «Dersom det etter 1.7.2014 skal tildeles transportstøtte må dette skje i samsvar med gruppeunntaket for transportstøtte og meldes til ESA». Advokat Espen I. Bakken, med bakgrunn fra EFTA-domstolen og ESA, [sier til Nordlys at punktet om transportstøtte fortsatt er uavklart](#). Blant annet er det ikke avklart om det gjelder transport i egen regi eller innleide transportører.

[Ifølge Nordlys har Widerøe regnet ut at de vil tape minst 40 millioner kroner i året](#) med full arbeidsgiveravgift. Dette kan føre til at flere ruter må kuttes. Widerøe foreslår tiltak for å

kompensere tapene, blant annet: fjerning av CO2-avgiften, redusert moms og landingsavgift, lavere utbyttekrav til Avinor og en generell senkning av arbeidsgiveravgiften.

Når det gjelder [EUs nye statsstøttere regler for flyplasser](#) mener norske myndigheter at de statlige flyplassene ikke vil bli rammet. Norge har siden 2005 finansiert de trafikksvake statlige flyplassene gjennom krysssubsidiering, noe som aksepteres i EØS-regelverket på grunn av flyplassenes særegenhet både økonomisk og samfunnsmessig. Kommunale og private flyplasser som Stord, Notodden, Skien, Torp og Rygge er ikke med i denne ordningen.

Europakommisjonen skal etter planen legge fram retningslinjene for statsstøtte til energi og miljø 9. april (se omtale i egen sak nedenfor). I motsetning til transport, mener flere aktører, blant andre NHO, at man [fortsatt har et lite handlingsrom når det gjelder energibedriftene](#).

[Europakommisjonen har nylig hatt et utkast til en meddelelse om statsstøttebegrepet på høring](#) (fristen var 14. mars). Meddelelsen er en oppsummering av rettstilstanden på statsstøtteområdet generelt, og går gjennom hvordan man skal vurdere støtte i ulike tilfeller. [Regional selektivitet omtales i punkt 5.3](#).

Statsstøtte (miljø og energi)

Nye retningslinjer for statsstøtte til energi- og miljøtiltak er ventet å bli lagt fram 9. april, og skal gjelde fra 1. juni 2014. Europakommisjonen sendte et [utkast til retningslinjer](#) på høring i desember, med frist 14. februar. Retningslinjene er aktuelle i forbindelse med ordningen med differensiert arbeidsgiveravgift. Generelt har det vært mye oppmerksomhet om hvilke endringer Kommisjonen vil foreslå når det gjelder støtte til fornybar energi. For utbygging av norske utenlandskabler er det også relevant hvilke føringer som legges på etablering av kapasitetsmekanismer (at det betales for at annen kraftproduksjon opprettholdes og er tilgjengelig når for eksempel sola ikke skinner eller vinden ikke blåser).

Differensiert arbeidsgiveravgift og energisektoren

I regjeringens forslag til ny ordning for differensiert arbeidsgiveravgift er energisektoren ikke med. Ifølge [finansrådene ved den norske EU-delegasjonen](#) er det ennå ikke helt avklart hvilke typer foretak som skal regnes for å tilhøre energisektoren. Kommisjonens utkast til retningslinjer for støtte til energi- og miljøtiltak inneholdt ikke en slik klar definisjon, og det er usikkert om de endelige retningslinjene vil introdusere dette. «Før rettstilstanden blir avklart må Norge basere seg på de signaler ESA og Kommisjonen hittil har gitt om avgrensningen. Dersom man notifiserer en ordning med en for snever definisjon, risikerer Norge åpning av formell prosedyre på hele ordningen, og at man ikke har noen ny ordning på plass fra 1. juli 2014».

Espen I. Bakken, advokat med bakgrunn fra EFTA-domstolen og ESA, sier til Nordlys at [energibedrifter kan finne trøst i andre støtteordninger](#). «Energi er en vare i EØS-avtalens forstand. I den grad man er produsent av den varen som er energi, ender man med å falle utenom regionalstøtteordningen. Men man kan falle inn under investeringsstøtteordninger». Bakken viser til Enovas millionstøtte til Finnfjord smelteverk som et eksempel på hvilke muligheter kraftintensive energibedrifter i nord har.

Støtte til fornybar energi

Debatten i Europa om de nye retningslinjene for statsstøtte til energi- og miljøtiltak har i stor grad dreid seg om i hvilket omfang den fornybare industrien fremdeles skal/bør motta nasjonale subsidier. Kommisjonen publiserte i forkant av utkastet til retningslinjer en [meddelelse som gir veiledning om hvordan EU-landene bør endre dagens støtteordninger til fornybar energi](#). Meddelelsen er ikke rettslig bindende, men vil ha betydning for Kommisjonens framtidige håndheving av statsstøtteregelverket og for framtidig EU-lovgivning. [Les mer om meddelelsen i rapporten oppsummeringen fra energiråden](#) ved den norske EU-delegasjonen.

Både i meddelelsen og utkastet til retningslinjer er det et klart mål om å skjære ned på støtten til fornybarsektoren for å minske presset på energiprisene. Det anbefales at EU-landene bør fase ut offentlig støtte til fornybar energi. Samtidig vises det til at det kan bli større konkurranse og lavere kostnader dersom støtteordninger kan åpnes for produksjon fra andre land. Det legges vekt på ett europeisk energimarked og at «back-up»-kapasitet skal utformes i et europeisk perspektiv. Kommisjonen ønsker teknologinøytrale støtteordninger, hvor det overlates til markedet å velge de mest effektive teknologiene.

Elsertifikater. Åpning av statsstøtte for utenlandske selskap

Elsertifikater regnes ikke som statsstøtte i gjeldende regelverk. Sertifikatordninger blir positivt omtalt i utkastet til retningslinjer, og sees på som en god erstatning for dagens «feed-in» tariff. Advokatfullmektig Catherine Banet sier til [nyhetsbrevet Montel at det imidlertid ikke er endelig avklart om støtteordninger må være åpne for alle](#) EU/EØS-land og det såkalte Energifellesskapet (Balkan, Moldova og Ukraina). Det norsk-svenske elsertifikatmarkedet vil mest sannsynlig ikke her bli berørt, mener Banet, men EU-domstolens uttalelse i [Åland-saken](#) skaper usikkerhet. Dommen forventes i løpet av våren, og Banet mener det er en mulighet for at Kommisjonen venter med å publisere de endelige retningslinjene til etter at dommen har falt.

Det var i januar at [EU-domstolens generaladvokat ga støtte til at Åland vindkraft](#) har krav på å bli en del av det svenske elsertifikatmarkedet. Generaladvokat Yves Bot konkluderte med at fornybardirektivets artikkel 3 tredje ledd er ugyldig og viste til at regelen er i strid med fri bevegelse av varer. Dersom dette også blir konklusjonen i den endelige dommen kan det få store konsekvenser for fornybarstøtteordningene i EU. Den norske [regjeringen sendte i april 2013 et skriftlig innlegg](#) i saken, hvor de støtter den svenske Energimyndigheten.

Kyststatsforhandlinger om forvaltningen av makrell

Det har lenge vore usemje mellom EU og Noreg på den eine sida og Færøyane og Island på den andre om fastsetting og fordeling av kvoten for makrell. Spesielt har Island ynskt større samla kvoter og ein større del av kvoten. [12. mars vart Noreg, EU og Færøyane samde om ein avtale, medan Island framleis valde å stå utanfor](#). Partane vart samde om ein kvote på 279 000 tonn til Norge, 611 000 tonn til EU og 156 000 tonn til Færøyane. Det er sett av 42 000 tonn til fiske i internasjonalt farvatn regulert av den nordaust-atlantiske fiskerikommisjonen (NEAFC). Avtale gjeld for fem år og dei tre partane er samde om at den relative fordelinga skal ligge fast i denne perioden.

Den islandske fiskeriministeren Jóhannsson skreiv i avisa Morgunblaðið 15.mars at avtalen vil føre til overfiske og at dette er grunnen til at Island ikkje ynskjer å ta del i denne avtalen. Noreg har også vorte skulda for ikkje å ynskje ein avtale og at ein medvite har prøvd å halde Island utanfor. Den norske fiskeriministeren har avvist kritikken i islandske medier og sa mellom anna at den norske målsettinga har vore å få på plass ei avtale som sikrar ei felles forvaltning som omfattar alle kyststatane. Ho viste også til at ein frå norsk side aktivt har informert Island.

[Fiskeriatvanten mellom Norge og EU for 2014 vart undertekna 12. mars.](#) Avtalen betyr semje om kvotenivå og utveksling av gjensidige fiskemoglegheiter. EU og Noreg er i avtalen samde om ein ny forvaltningsplan for nordsjøsild og om å vidareføre kontroll av fiskeria i 2014.

- Situasjonen for **torsk** i Nordsjøen er framleis vanskeleg, men det er positive signal frå havforskarane. Kvoten på torsk er sett til 27 799 tonn, av dette får Noreg 4 726 tonn.
- Stammen av **nordsjøsild** er i god stand og kvoten er sett til 470 037 tonn. I tråd med føre-var-prinsippet er dette ein nedgang på 2 % frå 2013. Den norske delen av kvoten er 136 311 tonn.
- **Førekomsten av sei** går ned, men blir hausta bærekraftig. Partene følgjer forvaltningsplanen og kvoten for 2014 er satt til 77 536 tonn, ein nedgang på 15 %. Den norske kvoten er 40 619 tonn.

28. mars inngjekk EU, Island, Noreg og Russland ein avtale om forvaltning av norsk vårgytande sild for 2014. Færøyane ynskte ikkje å vere del av avtalen. «Selv om jeg ideelt sett hadde ønsket en fempartsavtale, inkludert Færøyene, måtte vi bare innse at det ikke var mulig. Jeg er likevel glad for at vi har fått på plass en avtale.» [Det seier fiskeriminister Elisabeth As-paker i ei pressemelding.](#) Totalkvoten er fastsett til rundt 420 000 tonn, Noreg får 61 prosent av denne.

Europaparlamentets fiskerikomité spurde nyleg Europakommisjonen om å gjera greie for [kor-leis EU forhold seg til Svalbardsonens status](#). Hovedspørsmålet var om dei EU-landa som er part i Svalbardtraktaten har like rettar som Noreg i Vernesonen. Kommisjonen svarte at likebehandling er ein føresetnad for aksept for norske fiskerireguleringar i Svalbardsonen. [Høgsterett slo sist veke fast](#) at den norske forskrifta som regulerer hysefisket i Vernesonen ikkje bryt med krava til likebehandling av fiskarar i området. Dermed var det ikkje nødvendig for Høgsterett å ta stilling til om Svalbardtraktaten faktisk gjeld i Vernesonen.

Håndhevingsdirektivet

Det er oppnådd enighet i trilog-forhandlingene i EU om en bedre plattform for håndheving av direktivet om utsendte arbeidstakere. Regjeringen [omtalte kompromisset](#) i en pressemelding 10. mars, og ifølge statsråd Vidar Helgesen vil resultatet «gi oss mulighet til å videreutvikle og videreføre våre ordninger knyttet til utsendte arbeidstakere fra EØS-land. Dette er i tråd med hva vi har arbeidet for overfor EU».

[Håndhevingsdirektivet](#) skal styrke den praktiske anvendelsen av utstasjoneringsdirektivet, og sikre rettighetene til arbeidstakere som er utsendt som tjenesteytere i andre EØS-land. De to punktene som har skapt mest uenighet, har også Norge vært opptatt av:

Artikkel 9: Åpen eller uttømmende liste over kontrolltiltak

Kompromisset gir en åpen liste med kontrolltiltak og administrative krav som landene selv bestemmer over, forutsatt at de er legitime, nødvendige og proporsjonale. Tiltakene trenger bare å bli «meldt» til Kommisjonen, ikke notifisert, som flere medlemsland, blant dem Polen, opprinnelig ønsket.

Artikkel 12: Solidaransvar

Parlamentet godtok til gjengjeld Rådets standpunkt rundt prinsippet om solidaransvar og konkluderte med at det bare skal gjelde bygg- og anleggsbransjen. Det vil være opp til hvert medlemsland om de vil ha en ordning som gjør at hovedarbeidsgiver er ansvarlig for alle tjenesteytere i kontraktskjeden innenfor bygg- og anleggsbransjen, eller ønsker å ta i bruk andre hensiktsmessige håndhevelsestiltak så lenge det fører til effektive og proporsjonale sanksjoner. Kompromisset åpner opp for strengere regler for solidaransvar i andre bransjer og anvendelse av «tilbørlig aktsomhet». Parlamentets sysselsettings- og sosialkomite (EMPL) ønsket i utgangspunktet et solidaransvar som var bindende for alle land og dekket alle bransjer.

Fagbevegelsen i Norge og Europa er delt i synet på kompromisset. LO mener resultatet er svakere enn den norske ordningen, men [bedre enn dagens EU-løsning](#): «Direktivet gir mulighet til å utføre konkrete tiltak for å overvåke og kontrollere at lovverket følges, det vil være opp til nasjonalstatene å bestemme omfanget». LO sier dette er positivt for Norge, men at det kan få store konsekvenser i de land fagbevegelsen er svak og samarbeidet med arbeidsgiverne er fraværende. LO mener håndhevingsdirektivet i sin nåværende form gjør at Norge kan «oppretholde blant annet det norske regelverk knyttet til id-kort, registreringsplikt for bemanningsforetak samt godkjenningsordningen i renholdsbransjen».

Flere internasjonale fagforbund er [kritiske til direktivet](#) i sin nåværende form. Den europeiske bygningsarbeiderføderasjonen (EFBWW) peker på at det nye direktivet inneholder krav om at tiltak medlemslandene gjør skal være «berettiget og proporsjonale»: «På den måten kan enhver medlemsstat eller arbeidsgiver kvitte seg med andre lands kontrollmekanismer ved å stille spørsmål ved tiltakenes legitimitet. I tillegg skal alle landene informere om sine tiltak til EU-Kommisjonen, som skal overvåke dem. Det innebærer at det er Kommisjonen som alene vil bestemme hvilke tiltak som tillates».

EFBWW er også kritisk til direktivets artikkel 12 (solidaransvar): «Ansaret gjelder bare ett ledd med underleverandører, og kan derfor lett omgås ved hjelp av postkasselifirmaer». De påpeker at solidaransvaret bare er foreslått å gjelde i byggebransjen, selv om sosial dumping foregår i stor skala også i andre bransjer, som kjøttindustri, transport og catering.

European Trade Union Confederation (ETUC) kaller kompromisset «en forspilt mulighet til å beskytte utsendte arbeidere», og mener [resultatet ikke er bra nok](#) i kampen mot sosial dumping. De mener tiltakene medlemslandene har for å bekjempe misbruk og underbetaling av utsendte arbeidstakere ikke bør være gjenstand for frie markedsregler: «Den nåværende teks-

ten kan ikke garantere dette. Regler som gjelder for utsendte arbeidstakere, som faller utenfor virkeområdet er ennå ikke klart», sier generalsekretær Bernadette Ségol.

Europaparlamentet skal ha avstemning om direktivet i april. Hvis direktivet blir vedtatt, må medlemslandene gjennomføre reglene fra 2016.

Deltakelse i EASO

Norge og EU signerte 19. mars en avtale om Norges deltagelse i EASO, EUs støttekontor på asylfeltet. [Avtalen vil gi Norge full deltagelse](#) i alle aktiviteter som ligger til støttekontoret, først og fremst i form av eksperter fra Utlendingsdirektoratet (UDI) og Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo).

«Deltakelse i EASO gir oss enda bedre muligheter til å følge med på asylsituasjonen i Europa og bidra til utviklingen på dette feltet. I tillegg vil vår deltagelse i EASO gi oss mulighet til å bistå medlemsland som er under press blant annet med vår kompetanse på arbeidet med asylsaksbehandling, drift av mottak, erfaring med spesielle grupper asylsøkere og landinformasjon», sier direktør i UDI Frode Forfang.

Europautredningen slo fast at [asylpolitikk er et område hvor den ensidige norske tilpasningen til EU er særlig tydelig](#). Nåværende leder i Europabevegelsen Jan Erik Grindheim har tidligere sagt til NTB at [norsk deltagelse i EASO ikke er uproblematisk](#): «Ved å delta i EASO vil Norge måtte implementere lovgiving som vi ikke har vært med på å utforme. Det er veldig udemokratisk». Justisminister Knut Storberget svarte da at EU lytter til Norge når det gjelder integreringspolitikk.

EASO ble [offisielt åpnet i 2011](#) og har sete på Malta. Støttekontoret skal styrke samarbeidet mellom EU-landene på asyl- og migrasjonsfeltet, og er en del av utviklingen av EUs felles europeiske asylsystem, CEAS (Common European Asylum System). Kontoret skal være et uavhengig EU-byrå som samarbeider tett med nasjonale asylstyresmakter, Europakommisjonen og FNs høykommissær for flyktninger. EASO organiserer og koordinerer aktiviteter knyttet til informasjon om opphavsland, sørger for tolkings- og oversettelsestjenester, yter støtte i arbeidet med søknader og organiserer opplæring, og gir anbefalinger om videreutvikling av asylpolitikk og -lovgivning.

Kontoret koordinerer også såkalte asylstøtteteam av nasjonale eksperter, som etter anmodning i kortere perioder kan bistå medlemsland som er utsatt for et særskilt press i form av høye ankomster av asylsøkere. I oktober i fjor ba Schengen-kandidat [Bulgaria om hjelp](#) etter en betydelig økning av asylsøkere fra Syria. EASO støttet Bulgaria i blant annet registrering av asylsøkere, samt korrekt asylbehandling av enslige mindreårige og sårbare personer.

[Nye tall fra Eurostat](#) viser at i 2013 ble 435 000 asylsøknader registrert i EU, hvorav ca. 90 prosent var nye søkere. I 2012 var det 335 000 asylsøknader. Tyskland, Frankrike, Sverige, Storbritannia og Italia registrerer 70 prosent av søknadene. Ser man på alle EFTA- og EU-landene så mottar Sverige flest asylsøkere i forhold til folketallet, fulgt av Malta, Sveits og Norge. Syrere og russere utgjør en fjerdedel av asylsøkerne i EU, mens søkere fra Eritrea og Somalia er de to største gruppene i Norge.

EØS-notatbasen

Regjeringen lanserte i mars 2009 EØS-notatbasen, en nettside som er ment å gi løpende informasjon om innføring av EØS-regelverk i Norge. Nettsiden er nå videreutviklet og lanseres i nytt format 7. april. Den nye notatbasen vil for første gang omfatte omtale av lovforslag og rettsakter knyttet til Schengen-samarbeidet.

EØS-notatbasen ble etablert som et internt arbeidsverktøy for forvaltningens arbeid med EU og EØS allerede i 2004. Med nettpubliseringen i 2009 ble mye av informasjonen gjort tilgjengelig for alle.

Notatene i basen danner grunnlaget for skriftlig informasjon fra forvaltningen til Stortinget. Informasjonen i oversikten over rettsaktene for hvert møte i Europautvalget (se dagsordenpunkt 3) hentes direkte fra notatbasen. Stortinget har bare tilgang til den offentlige utgaven av basen. Det interne verktøyet til departementene inneholder mer informasjon og tidligere oppdateringer.

[På Europautvalgsmøtet 4. november 2013](#) signaliserte statsråd Helgesen at regjeringen er positiv til i større grad å presentere og diskutere norske posisjoner tidligere med Stortinget. På spørsmål fra Bård Vegar Solhjell om man bør vurdere om det av og til kan være grunnlag for å presentere disse skriftlig i et eget format til Stortinget, uttalte statsråden at regjeringen vil komme tilbake til dette.

For hver rettsakt som vurderes innlemmet i EØS-avtalen opprettes en ny sak i notatbasen. Denne kan redigeres flere ganger frem til endelig avgjørelse om eventuell innlemmelse i EØS-avtalen. Formålet er å utarbeide nye saker på et tidligst mulig tidspunkt i den forberedende fasen. De utarbeides av ansvarlig departement.

Arbeidet med et EØS-notat er inndelt i fire faser:

- **Trinn 1: EØS-faktanotat** - saker som forberedes i Europakommisjonen
- **Trinn 2: EØS-foreløpig posisjonsnotat** - saker til politisk behandling i EU
- **Trinn 3: EØS-posisjonsnotat** - rettsakter vedtatt i EU som skal vurderes for innlemming i EØS-avtalen
- **Trinn 4: EØS-gjennomføringsnotat** - rettsakter innlemmet i EØS-avtalen som skal gjennomføres i norsk regelverk.

Avhengig av hvilket trinn man befinner seg på i beslutningsprosessen, skal EØS-notatet beskrive sakens innhold, beslutningsprosessen i EU og i Norge, gjeldende norsk regelverk og politikk, rettslige, økonomiske og administrative konsekvenser. Notatet må tilpasses sakens viktighet og kompleksitet.

Et annet nyttig verktøy mht. EØS-informasjon er europalov.no som publiserer nye antatt EØS-relevante lovforslag fra EU og følger dem gjennom hele EØS-prosessen. Nettsiden er tidsaktuell (saker publiseres raskt) og er derfor en god kilde. Den viser til EØS-notatbasen for norske posisjoner. [Et eksempel på oppfølging på europalov er de nye reglene for offentlige](#)

[anskaffelser](#). Disse er blitt fulgt siden forslag til revisjon av dagens regelverk ble presentert i 2011. 28. mars i år ble endelig revidert regelverk publisert i EU (og samme dag på euro-palov.no). Nettsiden refererer til EØS-notatbasen hvor det [foreligger et foreløpig posisjonsnotat fra november i fjor](#). Neste steg for regjeringen er nå å følge opp med et posisjonsnotat i sin database.

Stortinget mottar også nye forslag fra EU via EFTA-sekretariatet i Brussel. Disse blir beskrevet og publisert på [stortinget.no](#) (og sendes også ut som nyhetsbrev).

Utvalgte rettsakter:

Miljømerke, gebyrer (Kommisjonsforordning 782/2013)

[Kommisjonsforordningen](#) endrer et vedlegg i EUs miljømerkeforordning, og omhandler i hovedsak gebyrer knyttet til bruk av EUs miljømerke «Blomsten». Vedtaket i EØS-komiteen tas med forbehold om Stortingets samtykke siden det vil kreve lovendring.

Det årlige gebyret for å bruke EUs miljømerke økes til maksimum 25 000 euro. Samtidig gjeninnføres en ordning hvor man betaler ut fra omsetningen av det miljømerkede produktet, i stedet for antall produkter som miljømerkes. Dette betyr at det er bedriftene med høyest omsetning som vil bidra mest, samtidig vil den totale avgiftssummen bli mindre. For Norge vil det bety en reduksjon av avgiftene på ca. 135 000 kroner i året.

EUs miljømerke «Blomsten» er en frivillig ordning, og i Norge er det «Svanen», et fellesnordisk miljømerke, som dominerer. Målet med EUs miljømerkeforordning er å redusere antallet miljømerkeordninger og å øke bruken av «Blomsten». Gjennom å senke gebyrene ønsker man å øke bruken og å gi et incitament til de som har produkter som oppfyller EU-miljømerkekriterier, til å søke. [En samlet Familie- og kulturkomite sa seg enig i dette](#) da miljømerkeforordningen ble godkjent våren 2013.

Klimakvoter: RICE-forordningen (Kommisjonsforordning 1123/2013)

[Kommisjonsforordningen](#), omtalt som Rice-forordningen, er en del av [EUs kvotedirektiv](#). Formålet er å begrense den retten kvotepliktige virksomheter har til å anvende internasjonale utslippskvoter. Dette er kvoter fra blant annet [FNs CDM-prosjekter](#) i utviklingsland. Rice-forordningen fordeler denne begrensede retten mellom virksomhetene, og gjelder fram til 2020. Luftfartsselskap inngår også i ordningen.

Miljødirektoratet har laget et [forslag til antall internasjonale kvoter som hver av de norske kvotepliktige bedriftene kan bruke](#). Forordningen setter ulike grenser for andelen av internasjonale kvoter ut fra i hvilken grad bedriftene var med i ordningen i perioden 2008-2012. Etter at forordningen er vedtatt i EØS-komiteen, blir forslaget sendt til EFTAs overvåkingsorgan ESA for godkjenning.

Ifølge [regjeringens EØS-notat](#) har Europakommisjonen lagt seg på et minimumsnivå. Det vil si at adgangen til å levere internasjonale kvoter ikke blir høyere enn det må være i henhold til EUs kvotedirektiv. Prisen på internasjonale kvoter ligger normalt lavere enn kvotene i EUs kvotesystem. En høy andel internasjonale kvoter vil minske behovet for å gjennomføre utslippsreduksjoner i Europa, og bidra til å senke kvoteprisene.

I perioden 2008-2012 var det tillatt at 15,7 prosent av kvotene var internasjonale. [Norske kvotebedrifter brukte bare 60 prosent](#) av den tillatte mengden. Det som ikke ble brukt kan overføres og brukes i perioden 2013-2020. Norske bedrifter innenfor stål, sement og gjødsel har i stor grad benyttet alle internasjonale kvoter. Olje- og gassektoren har benyttet 57 prosent av tillatt mengde.

Andre aktuelle saker:

Fire ESA-saker innenfor Kunnskapsministerens område

Studiestøtte til barn av arbeidsinnvandrere

Dersom man søker om studiestøtte til utdanning i utlandet, er det krav om botid i Norge i en sammenhengende periode på minst to år i løpet av de siste fem årene. Det mener ESA er i strid med EØS-avtalen, og [sendte i november et åpningsbrev til Kunnskapsdepartementet](#). ESA viser til at Nederland i juni 2012 tapte en sak i EU-domstolen om krav til botid for å ta med seg studiestøtte til utlandet. ESA kritiserer også at de norske reglene stiller krav til norskkunnskaper og at studiene er knyttet til yrkesaktivitet i Norge. [Før sommeren 2013 svarte Kunnskapsdepartementet](#) at de norske reglene vil bli endret, men at det først vil gjelde fra budsjettåret 2015-16. ESA valgte likevel å starte traktatbruddprosedyren i november. ESA har også åpnet en tilsvarende sak mot Island.

Studiestøtte til nettstudier utenlands

ESA mener norske regler om at man bare får studiestøtte til nettstudier ved norske læresteder er i strid med tjenstedirektivet. Dette kommer fram i et [åpningsbrev sendt Kunnskapsdepartementet 15. mai](#) i fjor. Kunnskapsdepartementet [forsvarte de norske reglene i et brev 3. juli](#). I brevet vises det blant annet til usikkerheten rundt kvaliteten på nettstudiene utenlands, og at nettstudier ikke gir studentene, og dermed det norske samfunnet, tilleggskunnskap i språk, kultur og samfunn. Norsk høyere utdanning er i hovedsak et offentlig ansvar, og har ikke blitt sett på som en tjeneste. Departementet skriver imidlertid at man har som mål å sikre at det norske regelverket er i tråd med tjenstedirektivet.

Den norske turnusordningen – er lege-eksamener fra 2013 ugyldige?

Lege-eksamen fra 2013 kan være ugyldig i EØS, skriver [Dagens Medisin](#), og viser til at den nye norske turnusordningen ble lagt om før den ble formelt godkjent av ESA. Feil rekkefølge i saksgangen kan føre til at et helt kull med nyutdannede leger ikke har eksamenspapirer som gir automatisk anerkjennelse i andre EØS-land.

Saken gjelder oppføring av den nye norske ordningen i et vedlegg til [EUs yrkeskvalifikasjonsdirektiv](#). Søknaden til ESA om å endre vedlegget ble sendt til ESA etter at det norske regelverket om ny turnusordning ble vedtatt. ESA behandler for tiden søknaden. Avdelingsdirektør i ESA, Bernhard Zaglmayer, sier til Dagens Medisin at norske myndigheter har blitt gjort oppmerksom på situasjonen, og at ESA jobber hardt for å få behandlet søknaden før sommeren, slik at det ikke skal påvirke de som blir uteksaminert i 2014. ESA jobber også for at oppføringen i direktivets vedlegg skal få tilbakevirkende kraft, slik at det også skal gjelde 2013-kullet. En slik løsning må imidlertid avklares med Europakommisjonen.

Statsstøtte og finansiering av Nasjonal Digital Læringsarena (NDLA)

EFTA-domstolen opphevet i desember 2012 ESAs vedtak om at finansiering av NDLA ikke kunne regnes som ulovlig statsstøtte. ESA mente at NDLA ikke er et kommersielt foretak, og at finansieringen ikke kunne regnes som statsstøtte slik begrepet er definert i EØS-avtalen. EFTA-domstolen på sin side mente at ESA burde ha undersøkt endringene i NDLAs rettslige status da det gikk over fra prosjektfasen til en operasjonell virksomhet. [ESA åpnet 27. mars i fjor derfor en ny formell undersøkelse](#), og har bedt norske myndigheter om ytterligere informasjon. Det ventes en avgjørelse i løpet av 2014.

ESAs resultattavle og «etterslepet»

«Det hviler et stort ansvar på Island, Liechtenstein og Norge dersom avtalen skal stå seg gjennom sitt tredje tiår», skriver ESA-president Oda Helen Sletnes i forordet til den [nye årsrapporten fra EFTAs overvåkingsorgan ESA](#). Sletnes viser til at man de to siste årene har åpnet hundrevis av formelle traktatbruddsaker, sendt et rekordhøyt antall saker til EFTA-domstolen, og at det er et etterslep på flere hundre rettsakter som ikke er tatt inn i EØS-avtalen.

EFTAs overvåkingsorgan [ESA offentliggjorde 28. februar](#) Internal Market Scoreboard, resultattavlen over EØS-landenes evne til å innføre nytt regelverk innen de tidsfristene som gjelder. Sammen med Island ligger Norge nederst på listen i EØS. Norge har overtrådt fristen for innføring av 21 direktiver, nesten en dobling siden forrige resultattavle (juli 2013), noe som gir et gjennomføringsunderskudd på 1,8 prosent. Island har overtrådt fristen for 37 direktiver, noe som utgjør et gjennomføringsunderskudd på 3,2 prosent. For begge landene er dette de høyeste tallene siden resultattavlen ble innført i 1997.

[Europakommisjonens resultattavle for EU-landene ble publisert 6. mars](#). Gjennomføringsunderskuddet i EU ligger på 0,7 prosent. Selv om EU også ser en viss økning de siste seks månedene er fremdeles EØS/EFTA-landene svakere i EØS-sammenheng. EUs utenrikstjeneste (EEAS), som betjener EØS-avtalen på EU-siden, har økt sitt press på gjennomføring og «etterslep» i EØS, og er blitt mer kritiske til EØS-EFTA-landenes resultater.

ESA-resultattavlen ser kun på forsinkelser med rettsakter som allerede er innlemmet i EØS-avtalen. Den inkluderer med andre ord ikke det såkalte «etterslepet» av rettsakter som ennå ikke er innlemmet i EØS-avtalen, men som allerede har trådt i kraft i EU. EEAS har ved ulike anledninger påpekt at ESAs burde få utvidet sin rolle og starte overvåking tidligere, med andre ord komme på banen også når det gjelder «etterslepet». EEAS mener at resultattavlene

til ESA og Kommisjonen ikke kan sammenlignes, og at resultatet for EØS/EFTA-landene i realiteten er verre enn det resultattavlen tilsier.

Statsråd Vidar Helgesen sa i [spørretimen 26. mars i år](#) at regjeringen har tatt tak i etterslepet av uinnlemmede rettsakter på norsk side, og fått det ned betraktelig, **men** «Det betyr ikke at de automatisk blir innlemmet i EØS-avtalen, for det beror også på Island». Innlemmelse av rettsakter i EØS-avtalen krever enstemmighet blant de tre EØS/EFTA-landene. Bedre gjennomføringsevne av EØS-regelverket krever derfor koordinert innsats av alle tre ([se egen sak](#)).

I Danmark må [regjeringen orientere Folketinget](#) om landets plassering på Kommisjonens resultattavle: «Formålet er at sikre et fortsatt politisk fokus på effektiv og korrekt implementering af EU's indre markedslovgivning i Danmark til gavn for borgere og virksomheder i EU's indre marked». Danmark manglet å innføre 3 direktiver, og hadde med det et implementeringsunderskudd på 0, 3 prosent. Bare Malta kommer bedre ut på Kommisjonens resultattavle.

Den økonomiske situasjonen i EU/EØS

Økonomiske indikatorer

Vekst og sysselsetting i EU viser nå en positiv om enn liten vekst. [Eurostats tall for februar](#) viser en vekst i BNP på 0,3 % i eurosonen (EU17) og 0,4 % i hele EU (EU28). Samtidig ble [det lagt merke til at tall fra mars](#) viste at den irske økonomien samlet hadde en negativ vekst i 2013. Dette kan gjøre det vanskelig å kutte statsgjelden. I EU er det bare Hellas, Italia og Portugal som har høyere gjeldsrate enn Irland.

Sysselsettingen i EU28 var 0,1 % høyere i fjerde kvartal 2013 [sammenlignet med samme periode året før](#). Arbeidsledigheten i EU28 i januar var på 10,8 % [ifølge tall fra Eurostat](#). I eurosonen var arbeidsledigheten 12 %. Tallene viser en fortsatt høy ledighet i flere land, bl.a. i Hellas som nå har en ledighet på 28 % (tall for november) og i Spania 25,8 %. Vekst og arbeidsplasser er Kommisjonens viktigste målsetninger for 2014, med vekt på å redusere ledigheten blant unge.

Inflasjonen i eurosonen er nede på 0,7 % i følge tall [Eurostat la fram 17. mars](#). Inflasjonen i EU28 er 0,8 %.

[Den europeiske sentralbanken \(ECB\) endret ikke styringsrenten på sitt møte 6. mars.](#)

Finanstilsyn – og eventuell norsk deltakelse

EU har opprettet flere tilsyn for å styrke overvåkingen av trusler mot den finansielle stabiliteten. Dette omfatter både mikrotilsyn (European System of Financial Supervisors) og makrotilsyn (European Systemic Risk Board).

[På møtet i Europautvalget i februar](#), gjorde statsråd Vidar Helgesen rede for status i arbeidet med norsk tilknytning til tilsynene og han svarte på flere spørsmål om saken. «Det er enighet om at det er viktig å finne en løsning så raskt som mulig» sa han. I [EU/EØS-redegjørelsen](#) i november trakk statsråd Helgesen fram norsk deltakelse i EUs tre tilsyn på finansområdet som «svært viktig». Samtidig sa han at: «For Norge vil det ofte være meget viktig å delta i slike

byråer eller tilsyn, men deltakelse kan reise prinsipielle spørsmål når det gjelder Grunnlovens rammer for overføring av kompetanse til internasjonale organer». I forkant av sine møter med kommisjonspresident Jose Manuel Barroso og presidenten i Det europeiske Råd Herman Van Rompuy i desember uttalte statsminister Erna Solberg at [regjeringen mener Norge bør kunne ha parallelle organer knyttet til finanstillsynene](#).

En problemstilling i denne sammenhengen er at Grunnlovens § 93 krever at Norge er «tilsluttet eller slutter seg til» den organisasjonen som får overført suverenitet. Spørsmålet er da hvordan Norge skal forholde seg til uavhengige EU-byråer og -tilsyn som har myndighet til å treffe bindende beslutninger ovenfor norske myndigheter, bedrifter og borgere. Norge har til nå deltatt som observatør i byråer og tilsyn, men uten stemmerett. Det har i disse tilfellene vært lagt til grunn at det er snakk om «lite inngripende» suverenitetsoverføring» og Stortinget har derfor gitt samtykke ved simpelt flertall. Dette er en problemstilling som bør ligge øverst i statsråd Helgesens saksbunke skrev jusprofessor Mads Andenæs og førsteamanuensis Halvard Haukeland Fredriksen i en [kronikk i Dagens Næringsliv](#) 18. november.

Bankunion

I EU har man nå oppnådd enighet om de viktigste elementene i [den såkalte bankunionen](#), dvs. felles regler for regulering av banker. Målet er en mer robust finanssektor. Nye tilsynsorgan er på plass, og det ble [oppnådd enighet om innskuddsgaranti i februar](#). Det gjensto lenge endelige avklaringer for krisehåndtering av banker. Institusjonene har vært enige om å opprette en slik mekanisme, men det har vært uenighet om hvem som skal ta beslutningen om å avvikle en bank i krise. Samtidig har det vært press på å få dette gjennom før Europaparlamentsvalget i mai. [20. mars ble det oppnådd enighet mellom medlemslandene \(Rådet\) og Europaparlamentet](#). Dette inkluderer blant annet et krisefond på 55 mrd. euro. Kommissær for det indre marked og tjenester, Michel Barnier, [sa i forbindelse med enigheten](#) at den gjør det mulig å fullføre bankunionen og sikre en robust finanssektor. Det har vært en viktig politisk prioritering å få dette på plass før valget til nytt Europaparlament i mai.

Innsyn i bankkonti

På [toppmøtet 20. mars](#) gikk Luxembourg og Østerrike med på styrket samarbeid om automatisk utveksling av skatteinformasjon knyttet til bankkonti. [Dette er slutten på bankhemmeligheter](#) i EU uttalte Herman Van Rompuy, president i Det europeiske råd, til EU Observer. Samtidig forhandler EU med Andorra, Liechtenstein, Monaco, San Marino og Sveits om ordninger for å utligne skatt på innskudd fra EU-borgere i disse landene. Vedtaket er en utvidelse av sparedirektivet. Norge har lenge ønsket å forhandle med EU om en norsk tilknytning til sparedirektivet. Utenriksminister Espen Barth Eide sa i [Europautvalget 2. mai 2013](#) at: «Jeg regner med at vi fra norsk side vil videreføre forhandlinger med EU om automatisk informasjonsutveksling når endringer i EUs sparedirektiv er vedtatt».